

ДОКЛАД – АНАЛИЗ

на гражданското участие във формирането на младежки политики в община Шумен

по проект № BG05SFOP001-2.025-0135-C01 „Увеличаване на гражданското участие в процеса на формиране и контрол на изпълнението на младежки политики в община Шумен“, процедура № BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, ОП „Добро управление“

Съдържание:

I. Въведение	3 стр.
1. Основна информация	3 стр.
2. Описание на средата	3 стр.
II. Законодателство, институционална и комуникационна среда	4 стр.
1. Международни документи	4 стр.
2. Национална правна рамка	5 стр.
3. Местна нормативна основа и практики	10 стр.
4. Публични политики и комуникации	14 стр.
III. Анкетно проучване	19 стр.
1. Въведение	19 стр.
2. Анализ на резултатите	19 стр.
2.1. Граждани	19 стр.
2.2. Представители на НПО сектора	23 стр.
2.3. Представители на местната власт	27 стр.
IV. Препоръки	29 стр.
1. Препоръки, свързани с подобряване на комуникацията между местната власт и заинтересованите страни	29 стр.
1.1. Информирание на обществеността	29 стр.
1.2. Създаване на бюлетин	30 стр.
2. Засилване на взаимодействието с представители на НПО сектора	30 стр.
2.1. По-широко медийно представяне на възможностите за финансиране на младежки проекти в изпълнение на Стратегията за развитие на младите хора в община Шумен	31 стр.
2.2. Създаване на регистър на всички общински имоти	31 стр.
3. Изграждане на активно гражданско общество	31 стр.
3.1. Доброволчество	31 стр.
3.2. Гражданска активност	32 стр.
4. Младежка заетост	32 стр.
5. Засилване на участието на заинтересованите страни	32 стр.
5.1. Изнесени приемни	32 стр.
5.2. Кръгли маси	32 стр.
V. Заключение	33 стр.
VI. Списък с приложения	34 стр.

I. Въведение

1. Основна информация

В настоящия доклад – анализ са включени резултатите от проучването и анализ на гражданското участие в процесите на формирането на младежки политики в община Шумен. Докладът, проучването и анализа са осъществени в изпълнението на дейност 1 „Оценка степента на гражданското участие във формирането на младежки политики в община Шумен“, по проект: BG05SFOP001-2.025-0135-C01 „Увеличаване на гражданското участие в процеса на формиране и контрол на изпълнението на младежки политики в община Шумен“, процедура № BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, ОП „Добро управление“. Дейността цели да се установи съществуващата среда (законодателна, институционална, комуникационна) за гражданското участие, потребностите и факторите, които стимулират и демотивират заинтересованите страни. Също, така се представя реалното ниво на удовлетвореност и до каква степен младите хора от община Шумен участват в управленските решения на местно ниво.

Критерии за развитието и зрелостта на гражданското общество е нивото на активност на гражданите. Гражданското участие в процесите на формулирането на политики и вземането на решения на местно ниво придобива все по-голямо значение в България и в Европа и следва да бъде гарантирано като показател за добро управление и добра администрация. Участието на гражданите в обществения живот на национално, регионално и местно ниво е в основата на представителната демокрация и неин качествен измерител.

Участието на гражданите на местно ниво е от решаващо значение за демократичността и ефективността на управлението. Поставянето на гражданите в центъра на всички демократични институции е основната цел на Стратегията за иновации и добро управление на местно ниво на Съвета на Европа (СЕ). В тази връзка, повишаването на активното включване на гражданите в процеса на вземане на политически решения обезпечава легитимността на взетите решения, допринася за тяхната целесъобразност и ефективното им изпълнение. Участието на гражданите и на НПО в процеса на формиране на политики и на вземане на решения е условие за открито, отговорно и ефективно управление. Създаването, приемането и прилагането на управленски решения след и в условията на консултации и сътрудничество с гражданския сектор е предпоставка за приемане на по-добри решения, отговарящи на обществения интерес.

Настоящият доклад съдържа информация за съществуващата среда (законова, институционална и комуникационна) по отношение на гражданско участие със съответните констатации, изводи, насоки и препоръки. Той цели да допринесе за нейното подобряване и за повишаване на възможностите за активно и ефективно гражданско участие в процесите формиране и осъществяване на младежки политики в община Шумен.

2. Описание на средата

Общината е разположена в централната част на област Шумен. С площта си от 652,29 км² е най-голямата сред 10-те общините на областта, което съставлява 19,24% от територията на областта. Селищната мрежа на общината обхваща 27 населени места, от които 26 села. Близко

90% от населението е концентрираното в град Шумен, а останалите жители се разпределят между селата в общината. Градът е десети по големина в страната с население от 82 193 души.

Тенденциите на демографските процеси, които протичат в страната са характерни и за община Шумен: намаляване на раждаемостта, отрицателен естествен прираст и миграция, застаряване на населението, особено в малките населени места, реструктуриране на населението по населени места в резултат на миграционните процеси, което води до прогресивно намаление на относителния дял на лицата в трудоспособна възраст.

Територията на общината се отличава с плодородна земя и живописни местности, с благоприятно географско положение, което е предопределило преминаване през нейната територия на важни транспортни магистрали, като автомагистрала Хемус /София-Варна/.

Негативните тенденции в икономически план, характерни на национално и международно ниво оказват влияние и върху икономическата обстановка в Община Шумен. Микро предприятията са най – голям брой, следвани от малките и средни предприятия. В същото време, големите предприятия са с най – голям дял при формирането на нетните приходи от продажби, както и ДМА. Проблеми в икономически аспект на общинско ниво се отчитат в няколко направления: свиване на производствената програма на промишлените предприятия; увеличаване равнището на безработица и влошаване на социално-икономическото положение на голяма част от населението на общината; липса на млади кадри с висока квалификация; намаляване дела на трудоспособното население; недобра пътно-транспортна инфраструктура, главно в селата и между тях; липса на инвестиции.

Местната власт се стреми да преодолее неблагоприятните тенденции и да ускори социално – икономическото развитие на Община Шумен. Прилагат се механизми за въвличането на гражданското общество и всички заинтересовани страни в процесите на вземане на решения, формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство на местно ниво. Това е подходящ ресурс, чрез който икономическите, социалните и екологичните показатели на Община Шумен могат да се доближат до стандартите за устойчиво развиваща се територия, в която на населението е осигурен по-висок жизнен стандарт и доходи, по-добри обществени услуги, по-уютна жизнена и околна среда.

II. Законодателство, институционална и комуникационна среда

1. Международни документи

Съществуват редица документи, които определят европейската правна рамка за гражданско участие в процеса на вземане на решения на местно ниво:

- Харта на основните права на Европейския съюз – гарантира правно гражданското участие;
- Европейската харта за местното самоуправление - задава основните принципи и насоки, върху които други международни и вътрешни правни актове се основават, за да развият многообразието от форми и процедури за гражданско участие на местно ниво;

- Препоръка № 19 на Комитета на министрите от декември 2001 г. за гражданското участие в местния обществен живот - предвижда ангажимент за подобряване на правната рамка на гражданското участие, така че местните власти да могат да развият различни форми на своето участие;
- Стратегия за иновации и добро управление на местно ниво - определя доброто управление като необходимо изискване за всички нива на публичната администрация и има за основна цел да мобилизира и стимулира действия от страна на всички заинтересовани страни на централно и местно ниво, за да могат гражданите на всички европейски страни да се възползват от доброто демократично управление;
- Кодекс на добрите практики за гражданско участие в процеса на вземане на решения - формулират се основните принципи на гражданското участие и са определени етапите в процеса на вземане на политически решения, както и различните възможности за включване на гражданските организации в тях. Той включва набор от добри практики, които имат препоръчителен характер. Кодексът дава насоки за подобряване на диалога и сътрудничеството между НПО и публичните власти.
- Конвенция за правата на детето – чл. 12 и чл. 13 гарантират правото на формиране на собствени възгледи и изразяването им свободно, право на свобода на изразяване на мнение. Това право включва свободата да търси, получава и предава информация и идеи от всякакъв вид независимо от границите в устна, писмена, печатна форма или под формата на изкуство, или чрез каквито и да са други информационни средства по избор на детето. Съобразно целите на настоящия доклад е редно да се включи и Конвенция, тъй като част от целевата група по проекта засяга възрастовия диапазон от 15 до 18 години, а според чл. 1 на Конвенцията „дете“ означава всяко човешко същество на възраст под 18 години освен ако съгласно закона, приложим за детето, пълнолетието настъпва по-рано.“.

България, като страна – член на Съвета на Европа, Европейския съюз и ООН, е създала свои механизми за ангажиране на гражданите си в процесите на управлението. В тази връзка националното законодателство е адаптирано, съобразно препоръките и принципите, заложи в европейските споразумения.

2. Национална правна рамка

По отношение на националната правна рамка на първо място следва да се разгледа Конституцията на Република България, като върховен нормативен акт. Член 136 регламентира, че „Гражданите участват в управлението на общината както чрез избраните от тях органи на местно самоуправление, така и непосредствено чрез референдум и общо събрание на населението.“. Друг способ, който гарантира гражданското участие в местното самоуправление е заложен в чл. 138 – „Орган на местното самоуправление в общината е общинският съвет, който се избира от населението на съответната община за срок от четири години по ред, определен със закон.“, чл. 139 (1) – „Орган на изпълнителната власт в общината е кметът. Той се избира от населението или от общинския съвет за срок от четири години по ред, определен със закон.“ и чл. 139 (2) - „В своята дейност кметът се ръководи от закона, актовете на общинския съвет и решенията на населението.“.

Основните начини и форми за участие на гражданите в управлението на общината, регламентирани в КРБ, са законово определени.

- Закона за администрацията (ЗА) - други местни органи на изпълнителната власт са кметовете на райони и на кметства, както и кметските наместници (чл. 19, ал. 3, т. 2 от ЗА);
- Законът за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление (ЗПУГДВМС) урежда условията, организацията и реда за пряко участие на гражданите на Република България при осъществяване на държавната и местната власт. В чл.2 са указани принципите на прякото участие на гражданите в управлението: свободно изразяване на волята; общо, равно и пряко участие с тайно гласуване; равен достъп до информация по поставения за решаване въпрос; еднакви условия за представяне на различните становища. Възможностите за демократични форми за пряко участие на местно ниво са регламентирани в чл. 3 - местен референдум, местна гражданска инициатива и общо събрание на населението.
- Законът за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА) - урежда обществените отношения, свързани с местното самоуправление и местната администрация, включително правата на гражданите: да присъстват на заседанията на общинския съвет и на неговите комисии; да се изказват, да отправят питання, становища и предложения от компетентността на общинския съвет, кмета или общинската администрация, представляващи обществен интерес, и да получават отговори по ред, начин и в срок, определени в правилника на общинския съвет; да внасят писмени предложения и становища в комисии на общинския съвет. Законът определя широк спектър от сфери, в които гражданите и избраните от тях органи имат правото да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност: общинското имущество, общинските предприятия, общинските финанси, данъци и такси, общинската администрация; устройството и развитието на територията на общината и на населените места в нея; образованието; здравеопазването; културата; благоустрояването и комуналните дейности; социалните услуги; опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси; поддържането и опазването на културни, исторически и архитектурни паметници; развитието на спорта, отдиха и туризма. Дава се възможност да се организират обществени обсъждания и консултации на местно ниво по широк кръг теми и въпроси, в зависимост от спецификата на съответната община, кметство и приоритетите на местната общност.
- Административнопроцесуален кодекс – гарантира възможностите за гражданско участие при издаване на общи административни актове, чрез предложения за решаване на въпроси в рамките на компетентността на местните органи – Глава осма "Предложения и сигнали" и при разработване на нормативни актове, които предстоят да бъдат приети.
- Закон за нормативните актове - регламентира обществени консултации при извършване на предварителна (частична или цялостна) оценка на въздействието на нормативни актове и при разработени нормативни актове, чието приемане предстои;

- Закон за публичните финанси (ЗПФ) установена е правна рамка, която дава възможност на гражданите и заинтересованите страни за участие и контрол при приемането и изразходването на общинския бюджет, също така кметът на общината разработва бюджетната прогноза на общината на базата на приетите от общинския съвет стратегия, прогнози за развитие на общината и общински план за развитие, на база предложенията на местната общност и др. Проектът на общинския бюджет се предоставя за публично обсъждане от местната общност в срок до 20 работни дни от обнародването на закона за държавния бюджет за съответната година, като оповестява датата на обсъждането най-малко 7 дни предварително в местните средства за масово осведомяване. Публичното обсъждане се провежда по ред, определен от общинския съвет. За постъпилите предложения се съставя протокол, който се внася в общинския съвет заедно с окончателния проект на бюджета. Бюджетът на общината се публикува на интернет страницата на общината в срок до 10 работни дни след приемането му от общинския съвет. Кметът на общината информира периодично местната общност за изпълнението на бюджета и сметките за средствата от ЕС по ред, определен от общинския съвет. В закона се предвижда председателят на общинския съвет да организира публично обсъждане на отчета на бюджета от местната общност, като оповестява датата на обсъждането най-малко 7 дни предварително на интернет страницата на общината и в местни средства за масово осведомяване. В допълнителните разпоредби на закона, т. 19 е дадено и определение за понятието „местна общност“: „Местна общност“ са гражданите и юридическите лица, които имат регистрация, осъществяват дейност или ползват услуги на територията на съответната община“;
- Закон за регионалното развитие (ЗРР) и Правилника за прилагането му – определят се принципи и механизми, които да се прилагат при разработването и изпълнението на Общинските планове за развитие. Партньорите и заинтересованите страни трябва да бъдат привлечени за участие както в процеса на първоначално разработване на Общинския план за развитие, така и по време на публичното обсъждане и приемане на завършения акт и трите му оценки (предварителна, междинна и последваща). Препоръчва се публично обсъждане и на Годишния доклад за изпълнението на плана, който Кметът на общината представя пред Общинския съвет до 31 март на всяка следваща година;
- Закон за устройство на територията (ЗУТ) – предвижда, че на обществено обсъждане подлежат проекти за планове за регулация и застрояване на жилищните комплекси преди внасянето им в експертните съвети по устройство на територията; промяна на предназначението на територии и поземлени имоти, предвидени за озеленени площи; проекти за Общи устройствени планове (ОУП) на община, част от община или населено място, публикувани на интернет страницата на общината, преди внасянето им в експертните съвети по устройство на територията. Информацията за мястото, датата и часа на общественото обсъждане на ОУП се публикува в интернет, в един национален ежедневник и в един местен вестник, както и на определените за това места в сградата на общината, района или кметството, както и на други, предварително оповестени обществено достъпни места в съответната територия – предмет на плана;
- Закон за достъп до обществена информация (ЗДОИ) - създава общи правила за прозрачност на управлението и възможност за информирано участие на гражданите в него чрез достъп до информация, съхранявана от държавните органи, органите на

местно самоуправление и други публични институции. Регламентира правото на гражданите да получават достъп до информация е записано в чл. 41 от Конституцията на Република България, а ЗДОИ регламентира спецификата и начина за предоставяне на този вид информация. Основни принципи за осигуряването на този достъп са откритост, достоверност и пълнота на информацията, еднакви условия, валидност и за юридическите лица;

- Закон за общинския дълг, Закон за общинската собственост, Закон за туризма и Закон за опазване на околната среда – нормативните актове са сред законите, които също регламентират гражданското участие в местното самоуправление. Въвеждат се задължения на органите на местното самоуправление да провеждат публични обсъждания при приемането и/или отчитането на изпълнението на местни политики в различни сфери.

Българското законодателство регламентира голям брой механизми, които осигуряват гражданско участие в процесите на разработване, изпълнение и наблюдение на Общинските планове за развитие (ОПР) и Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР). Утвърдени са Методически указания за разработването и прилагането им. Принципите на партньорство и сътрудничество са основни при разработването и прилагането на актовете от местно значение. В тази връзка на местно ниво се идентифицират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие.

Ангажимент на местната власт е да се гарантира прозрачност и информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се стимулира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на актовете на местната власт.

Заинтересованите страни трябва да бъдат включени, както на етапа на разработване и приемане, така и при реализацията на целите и приоритетите, заложи в плановете. Местната власт следва да осигури необходимата публичност и да предприеме всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности в определянето и в реализацията на целите и приоритетите на документа.

Стратегическите документи от местно значение се обсъждат и съгласуват със заинтересованите органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината, като се цели предоставяната информация да достигне максимален брой представители на заинтересованите страни и да се осигури тяхното участие в обсъжданията и вземането на решенията. Всяка община следва да разработи комуникационна стратегия, която да гарантира прилагането на принципа на партньорство и да осигури прозрачност на процеса по изготвяне и реализация на плана чрез одобрение, изпълнение и проследяване на набор от подходящи мерки и действия.

За целите на качествено изпълнение на комуникационната стратегия местната власт трябва да прилага способите, описани в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021г. – 2027г. Те включват:

- Представяне в подходяща форма (публични дискусии, фокус групи, форуми/семинари, печатни материали, видеоматериали и др.) на информация за предвижданията на ПИРО, за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им, както и очакваните резултати в икономическата, социалната сфера, в областта на техническата инфраструктура и околната среда;
- Фокусиране на вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;
- Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред кмета, общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на плана;
- Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране на развитието на общината за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма добавена стойност от тях, както и за подобряване на стандарта на живот на населението;
- Привличане вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение участието и подкрепата на ръководството на общината за подготовката и реализация на плана.

Във връзка с реализирането на идеята за партньорство и сътрудничество, общинската администрация следва да стимулира активното участие на гражданското общество в определянето на целите и приоритетите на плана и на мерките, чрез които ще се реализират тези цели и приоритети. На гражданите трябва да се предоставят възможности да идентифицират проблемите в средата около тях, да предлагат решения и да работят за реалната промяна на ситуацията, което да бъде заложено в стратегическите документи от местно значение.

Националната правна рамка, която гарантира по-активно участие на гражданите и заинтересованите страни в местната власт се допълва от Стандартите за обществени консултации. Актуализираните Стандарти за провеждане на обществени консултации представят основните етапи от подготовката, провеждането и оценката на обществени консултации, както и стандартите за тяхното практическо прилагане от страна на публичната администрация, включително отчитането на приноса на участниците в обществените консултации и са структурирани в три раздела:

- Раздел I: Общи принципи и процедури за провеждане на обществени консултации;
- Раздел II: Обществени консултации, провеждани от централните органи на изпълнителната власт;
- Раздел III: Обществени консултации, провеждани от органите на местната власт.

Стандартите са предназначени да подпомогнат администрациите при прилагането на определените принципи за провеждане на обществени консултации като част от цялостния процес на планиране, разработване и прилагане на публични политики.

Обществените консултации могат да се провеждат посредством различни способи: публикуване в официалната интернет страница на съответната институция; публикуване на Портала за обществени консултации; публикуване в официалната интернет страница на съответната общинска администрация и/или общински съвет; чрез изпращане (от участниците) на писмени предложения и възражения; на заседания на консултативни органи; участие в заседания на органа, издаващ акта, когато той е колективен; организиране на обществено обсъждане/срещи със заинтересованите страни; други подходящи форми съгласно спецификата на проекта на нормативен акт; фокус групи; изследване на общественото мнение; интервюта.

Нормативната уредба в България предоставя условия за непосредственото включване на гражданите и техните организации в процесите на вземане на решения и управление на местно ниво. Наличните законови и подзаконови актове, следва да се променят в насока разписване на конкретни механизми на взаимодействие на гражданите и техните организации с публичната власт. На местно ниво те трябва да бъдат съобразени със спецификите на местната общност, съществуващите и потенциални възможности на гражданското общество и наличните ресурсите на местната власт.

3. Местна нормативна основа и практики

В настоящия раздел са разгледани нормативни актове и практиките на местно ниво, които касаят гражданското участие, спазване принципите на добро управление и взаимодействието на местната власт със структурите на гражданското общество.

Устройственият правилник на общинската администрация на община Шумен регламентира организацията на дейността на администрацията, функционална компетентност на структурните ѝ звена и взаимодействието ѝ с граждани, органи на властта, неправителствени и бизнес организации. Правилникът гарантира ефективната дейност на общинската администрация в съответствие с Конституцията на Република България, Европейската харта за местно самоуправление, Закона за местното самоуправление и местната администрация и законите на страната и др.. По смисъла на чл. 3 става ясно, че Общинската администрация осъществява своята дейност, ръководена от принципите на законност, откритост, отговорност, отчетност, ефективност, субординация, координация, предвидимост, обективност, безпристрастност, политическа неутралност и конфиденциалност.

Друг нормативен акт от местно значение, по който се ръководи общинската администрация е Вътрешни правила за организация на административното обслужване в община Шумен. В работата си служителите трябва да се ръководят от принципите заложиени в Харта на клиента, Етичен кодекс и Наръчник по качеството и процедурите по система за управление на качеството ISO 9001:2008, ISO14001:2004, OSHAS 18001:2007. Във вътрешните правила е заложиено структурата, която да извършва административното обслужване да се осъществява от „Център за информация и услуги“. Предвижда се бързо и качествено обслужване на клиенти, актуализиране в кратък срок на нова информация, като промени в нормативни

актове или настъпили обстоятелства, налагащи актуализация. С цел по – качествено административно обслужване, ръководителите и служителите в структурните звена на Община Шумен се задължават да подават в 3 – дневен срок всички промени за актуализация на информационния масив в звената за административно обслужване на съответния служител, по компетентност. Община Шумен създава, поддържа и развива различни канали за обратна връзка с клиентите: пощенска кутия за коментари, похвали, оплаквания, жалби, сигнали за корупция и предложения; анкетни карти и форуми в интернет страницата на Община Шумен; проучване и измерване удовлетвореността на потребителите не по-малко от 2 пъти годишно. Контролира се спазването на определените срокове и качеството на предоставяните услуги.

Хартата на клиента гарантира по-добро и качествено административно обслужване на гражданите и юридическите лица на Общината. Тя цели да подпомогне гражданите да изискват по – качествено, по – прецизно и по – добро обслужване от служителите на общинската администрация, включително зачитането на правата им, както и да насърчава служителите в администрацията към любезно и отзивчиво поведение. Персоналът в общината работи въз основа на принципите на законност, прозрачност, откритост, достъпност, равнопоставеност и отговорност. С това се цели да се подобри достъпа и качеството на административни услуги, лесен и бърз достъп до информация за всеки, както и изграждане на комуникационни връзки между администрацията и потребителите на услуги.

Друг значим нормативен акт, който касае гражданското участие в местното самоуправление е Правилник за организацията и дейността на Общинския съвет, неговите комисии и взаимодействието му с администрацията на община Шумен. Той определя вътрешната организация за дейността на Общинския съвет, комисиите към него, взаимодействието му с общинската администрация на община Шумен, отношенията му с гражданите и юридическите лица, международните връзки и условията за сдружаване, а също така и други функции, в съответствие със ЗМСМА. Заложено е заседанията да са публични и да се излъчват чрез пряко предаване по интернет. По искане на 1/5 от избирателите на общината може да бъде свикано заседание на общинския съвет.

Член 82 (1), също гарантира информираността на заинтересованите страни и възможността да изкажат своето мнение - „Преди внасянето на проект на нормативен акт за приемането му от Общинския съвет, съставителят на проекта го публикува на интернет страницата на Община Шумен заедно с мотивите, съответно доклада.“ и чл. 82 (4) – „След приключването на обществената консултация по ал. 1 и преди приемането, съответно издаването на нормативния акт, съставителят на проекта публикува на интернет страницата на Община Шумен справка за постъпилите предложения заедно с обосновка за неприетите предложения.“.

През 2010 година е приета Наредба за провеждане на обществено обсъждане за поемане на общински дълг в Община Шумен. Тя регламентира условията и реда на обсъждане от местната общност на проекти, за финансирането, на които предстои Общината да поеме дългосрочен дълг. Сроктът за провеждане на обществено обсъждане е най-малко един месец преди разглеждането на проекта от Общинския съвет, при условията на Глава IV от Закона за общинския дълг. В него могат да участват представители на обществеността на държавни и обществени организации, общинската администрация, заинтересовани физически и юридически лица. Представителите на местната общност могат свободно да изразяват мнения, предложения и становища, както и за въпроси по проекта. Всички поставени въпроси се записват, след което се отговаря на лицата, поставили въпросите. В 3 – дневен срок от

провеждането на обсъждането, всички граждани и юридически лица могат да внесат писмени запитвания, протести и предложения до кмета на Общината, касаещи проекта, за реализацията на които ще се поема дългосрочен дълг. Кметът на Общината е длъжен в тридневен срок да отговори писмено на постъпилите запитвания.

На основание на чл.2,ал.1,чл.136,ал.1 от Конституцията на Република България, чл.3 от Европейската харта за местно самоуправление, чл.21,ал.2, и чл.22, ал.1 от Закона за местно самоуправление и местна администрация, през 2004 година е приет Правилник за организацията и дейността на обществения посредник на територията на Община Шумен. Според чл. 2 – „Общественият посредник съдейства за спазване правата и законните интереси на гражданите пред органите на местното самоуправление и местната администрация, и представя мотивирани предложения за промяна на съществуващата практика на административното обслужване на гражданите.“. Правомощията на обществения посредник са разписани в чл. 17 и включват:

- извършва проверки по постъпилите жалби, които се отнасят до отношенията граждани/организации на граждани – органи на местното самоуправление;
- посредничи между административните органи и засегнатите лица за преодоляване на допуснати нарушения;
- подава сигнали до органите на местното самоуправление и длъжностни лица, когато констатира, че не се създават условия за реализиране на законните права и интереси на гражданите;
- отправя предложения и препоръки до органите на местното самоуправление и длъжностни лица за спазване на законността и целесъобразността в административната практика и за отстраняване на последиците от нарушаването и, както и за отстраняване на причините за подобна практика;
- изразява публично становище по повод изводите от дейността си.

Жалби и сигнали до обществения посредник могат да подават както юридически лица и организации, чрез техните представители, така и физически лица, в случаите на:

- нарушаване на изискванията за законосъобразност и правилност на административните актове и действия на местните органи;
- неспазване на процедури за издаване на административни актове и предоставяне на административни услуги;
- предоставяне на невярна или недостатъчна информация за упражняване на правата и задълженията на гражданите и реда и условията за извършване на административни услуги;
- прояви на некомпетентност, недобросъвестност, мудност и незачитане достойнството на гражданите.

Правилникът задължава органите на местно самоуправление да оказват съдействие на обществения посредник при установяване на нарушения на законосъобразността и правилността по жалбите на гражданите и техните организации.

На сайта на Община Шумен могат да се открият няколко възможности, посредством които гражданите и всички заинтересовани страни, могат да упражнят правото си на гражданско участие. Една от секциите „Достъп до обществена информация“ дава информация за видовете обществена информация, която може да се получи, определени са организацията, условията и редът за предоставяне на достъп до обществена информация, както и за предоставяне на информация от общественния сектор за повторно използване по смисъла на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), създавана и съхранявана в администрацията на Община Шумен. В секцията има достъпни бланки на заявление за достъп до обществена информация и заявление за предоставяне на информация от общественния сектор за повторно използване. Определен е реда за приемане на устно запитване за достъп до обществена информация. Има опция и за електронно подаване на заявления, както и координати на отговорни лица, информация къде могат да се подават искания за достъп до обществена информация - Гише 3, стая 204 или на e-mail: mayor@shumen.bg, secretar@shumen.bg.

С оглед по – ясното и качествено предоставяне на съответната слуга са разписани Вътрешни правила за предоставяне на достъп до обществена информация в Община Шумен.

На сайта на Община Шумен има поместена Декларация за достъпност, която гарантира достъп до информацията в сайта. Има опция за обратна информация и данни за контакт. Следва да се отбележи, че механизмът се използва за уведомяване на отговорните лица за неспазване на изискванията за достъпност (сигнали) и за искане на алтернативи на недостъпно съдържание от гражданите. Прилага се Политика за достъпност на съдържанието на интернет страницата на общинска администрация Шумен.

В раздел „Новини“ на официалната интернет страница на Общината се публикуват и новини, обявления и съобщения, свързани с ангажиментите на местната власт за информиране на обществеността и заинтересованите страни при разработването на документи и изпълнението на политики. Информация за дейността на Общинския съвет се публикува редовно в съответната секция на сайта.

В Община Шумен е създаден Общински консултативен съвет по въпросите за младежта. Неговата функция и правомощия са регламентирани в Статут за устройството и дейността на Общински консултативен съвет по въпросите за младежта. Съветът е консултативен орган, който подпомага Общински съвет – Шумен и кмета на Община Шумен при осъществяване на политиките за младите хора. Той е постоянно действащ колективен орган, съставен от физически лица, представители на младежки организации и институции, работещи с младите хора на територията на Община Шумен. Съветът подготвя становища или предложения до Общински съвет – Шумен и кмета на Община Шумен, свързани с планирането, координирането и реализирането на младежките политики на общинско ниво. Членовете на съвета участват в изготвянето на Общински план за младежта за следващата календарна година, както и в изготвянето на отчета на плана за предходната година. Друга функция е свързана с подпомагане общинска администрация при разработването на стратегии, програми и проекти, свързани с развитието на младежките дейности, както и координирането на интересите на младежките организации при осъществяването на тяхната дейност. В

Общинския консултативен съвет могат да членуват младежи на възраст от 15 до 29 години, които са избрани по свободен и демократичен ред.

Действащата нормативна уредба в Община Шумен покрива изискванията за прозрачност и информираност на гражданите и бизнеса. Населението има достъп до информация чрез сайта на Общината, информационните табла в Общината и средствата за масова информация. Приети са наредби и правилници, които установяват прилагането на принципи и форми на гражданско участие. Въпреки това се отчита слаб интерес, от страна на гражданите, по отношение на провеждани обществени обсъждания и консултации.

4. Публични политики и комуникации

Планът за интегрирано развитие на Община Шумен (2021г. – 2027г.) определя средносрочните цели и приоритети за развитие на устойчив социално-икономически и инфраструктурен комплекс, благоустроена селищна и съхранена природна среда. Въз основа на чл. 13, ал.2 Закона за регионалното развитие, Планът за интегрирано развитие на общината осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия. Документът очертава рамките и възможните интервенции, водещи до устойчивото и интегрирано развитие на комплекса от природни дадености, на икономическите и социални сектори, на човешкия ресурс и потенциал. За неговото разработване е заложено изискване за включването на различни партньори (представители на бизнеса, на НПО, на гражданите и др.) които да правят предложения за развитието както на отделните сектори, така и за възможностите за постигане на устойчиво развитие на общината. Партньорите следва да участват активно в различни форми на обсъждания на плана.

Актуалният план залага принципи, които касаят гражданското участие и ангажимента на Общината да удовлетворява желанията на хората, които я населяват, както и да работи за изпълнение насоките на бизнеса за подобряване на потенциала за развитие. В тази връзка е разписана и визията в плана за периода 2021г. – 2027г. – „Община Шумен – устойчиво развита самоуправляваща се европейска териториална общност, с потенциал за устойчиво, комплексно развитие, с качествена селищна среда, съхранена природа и социализирано културно и историческо наследство, привлекателно място за живеене и развитие на бизнес.“. С цел да осъществи заложените параметри в своята визия за следващия период в Плана за интегрирано развитие, са разгледани актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на общината и населените места. Планът за интегрирано развитие на община Шумен 2021-2027 г. има характер на отворен документ и в нея могат да бъдат правени промени, които се обосновават с Годишните доклади и с Междинната оценка за изпълнението на Плана. В тази връзка, е възможно след приемането на Плана от Общински съвет, когато общината има готовност с друг проект, който не е включен в Програмата за реализация, той да бъде добавен по - късно. Това става чрез актуализация на програмата за реализация на плана.

Планът включва и комуникационната стратегия. Тя определя целевите групи и основните акценти при комуникацията с тях. В стратегията е заложен активен обмен на идеи и координирани действия между всички заинтересовани страни по време на двата етапа от ПИРО – разработването и реализацията на документа. Разписано е изискване различните партньори да вземат активно участие в изработването на Плана. В тази връзка, може да се

отбележи, че в Стратегията са заложили механизми, които насърчават публичното участие и провокират идеите на заинтересованите групи. Комуникационната стратегия цели да отчете разнообразните интереси и съображения, за да се постигне балансиран, реалистичен и отразяващ местната специфика документ, както и да се постигне обществена ангажираност в разработването на Плана.

Местните власти имат ключово значение по повод реализацията на Плана. На второ място се търси съдействие от партньорите на местните власти – представители на местния бизнес, неправителствения сектор и населението. Предвидено е те да осъществяват контрол във втория, основен, етап – прилагането (реализацията) на Плана.

Заложена е успешна реализация и устойчиво ползване на резултатите на Плана за интегрирано развитие, въз основа на включените в него проекти, както и ангажиране по тях, разпределение на дейностите между публичния, частния и неправителствения сектор.

Комуникационната стратегия заема важно място в процеса на изготвяне на ПИРО – Шумен 2021-2027. Тя регламентира определени действия в процеса на съгласуването и популяризирането на плана с партньорите. Водещи функции в подготовката и изпълнението на Комуникационната стратегия имат звена от Общинската администрация, които в сътрудничество с разработващия екип организират обществените обсъждания ПИРО – Шумен 2021-2027.

Планът за интегрирано развитие на Община Шумен включва описание на заложили приоритети и стратегически цели. Това са:

- Устойчиво, конкурентоспособно икономическо развитие на Общината;
- Развитие на човешкия потенциал чрез качествено образование, здравеопазване, социални услуги, спорт и култура;
- Устойчива селищна и екологична среда;
- Балансирано развитие на свързаността и достъпността и намаляване на териториалните различия;

Целият набор от мерки по отделните стратегически цели е включен в Програмата за реализация на Плана. В нея са разписани и дейности, които да гарантират активното участие на всички заинтересовани страни.

В Плана за интегрирано развитие са заложили отчетни и контролни механизми. Кметът на Общината е отговорен да възложи на екипа си изработване на годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината и да го внесе за одобряване от общинския съвет. Той осигурява публичност и прозрачност на плана за интегрирано развитие на общината, както и на действията по реализацията му.

Местните власти – Общинския съвет, Кметът на общината и Общинската администрация, имат натрупан немалък опит в изготвянето на документи от местно значение. В общината се изпълнява втори поред ОПР. ПИРО се явява трети поред, основен планов документ на общината. Експерти от Общинската администрация имат положителен опит и при

изработването и прилагането и на други, секторни общински стратегии, програми и планове. По тази причина може да се отчете висока ангажираност на общинското ръководство по отношение принципите на доброто управление и осигуряване на гражданско участие в процесите на формиране и изпълнение на политики.

В изпълнение на чл. 19 от Закона за социално подпомагане и чл. 36 б от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане е разработена Стратегията за развитие на социалните услуги в община Шумен (2016 – 2020 г.). В нея се планират конкретни социални услуги за всички възрасти и уязвими групи като особено значение се отдава на децата, хората с увреждания и старите хора. Заложено е развитие на иновативна и качествена система от социални услуги, насочена към подобряване качеството на живот, към пълноценната реализация и грижа за хората от рисковите групи, както и за тяхното социално включване. В процеса на разработване и приемане на Стратегията, на общинско ниво се цели да се обединят усилията и желанието на всички заинтересовани страни в община Шумен, да се създадат условия за пълноценно участие в обществения живот на хората в неравностойно положение и с риск от социално изключване чрез предоставянето на достъпни и качествени социални услуги и грижа.

По време на процеса на планиране, местната власт, съвместно със заинтересованите страни са се обединили около няколко принципа. Те са, както следва:

- Защита на най-добрия интерес на хората от рисковите групи при планирането и предоставянето на социалните услуги;
- Равен достъп за всички живеещи на територията на общината, чрез осигуряване на мобилни, иновативни и гъвкави услуги;
- Прилагане на интегриран подход в грижата за човека, общностите и групите в риск;
- Планиране и предоставяне на мрежа от гъвкави социални услуги, отговарящи на реалните нужди на потребителите;
- Изграждане на устойчиви партньорства и съгласуваност между заинтересованите страни в процесите на планиране, предоставяне и управление на социалните услуги;
- Повишаване на качеството на социалните услуги, надграждане и усъвършенстване на съществуващите практики в предоставянето на социални услуги в общността;
- Насърчаване на гражданския сектор за участие в планирането, предоставянето, мониторинга и оценката на мрежата от социални услуги и дейности;
- Признаване на правото на участие и личен избор на потребителите при предоставяне на най-подходящите за тях социални услуги.

Раздел „V“ от Стратегията определя отговорности и роли в нейното изпълнение. Разписано е, че ролите и задачите на общината, институциите на общинско ниво, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни в изпълнението на Стратегията за развитие на социалните услуги се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им. Също така е записано, че Дирекция

“Социално подпомагане” като териториално поделение на АСП провежда държавната социална политика. Тя осъществява сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации във връзка със Стратегията и предвидените дейности в нея. Регионалният инспекторат по образованието на МОН Шумен отговаря за координиране и изпълнение на дейности за достъп до качествено образование на деца и ученици, реинтеграция в системата на образование на необхванати, отпаднали и нередовно посещаващи училище ученици. Инспекторатът осигурява методическо ръководство и насърчава училищата за развитие на дейности съвместно с ЦОП и НПО за повишаване на мотивацията на учениците за задържане в училище и за запълване на свободното им време според индивидуалните им интереси; програми и проекти за превенция на рисковото поведение на деца; за реинтеграция в системата на образование на отпаднали деца, за задържането им в училище чрез участие в извънкласни дейности според индивидуалните им интереси и за наваксване на образователни пропуски.

На НПО сектора е отредена важна роля в изпълнението на стратегията. Част от тях участват в предоставянето на социални услуги като преки доставчици, други допринасят за прилагането на принципите и философията на Стратегията като представители на гражданското общество и групите в риск в община Шумен. Гражданските организации предоставят социални, здравни и образователни услуги на територията на общината за хора в риск. Съвместно с общината, териториалните структури на АСП и гражданите НПО разработват интегрирани политики и мерки за социално включване. Участват в инициерирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване като партньори на общината и/или водещи организации за проектите. Подпомагат училищата, ЦОП и СИ при работа със семейството и с деца за изграждане на умения за самостоятелен живот и индивидуално развитие, задържане в училище, превенция на рисково поведение и зависимости.

Представители на неправителствено организации участват в актуализирането на Стратегията и в осъществяването на мониторинг и оценка на изпълнението ѝ като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

Община Шумен е приела и прилага Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от община Шумен (2020г. - 2022 г.). Като стратегическа цел е определено - Осигуряване и предоставяне на обща подкрепа за личностно развитие на всички деца и ученици според индивидуалните им потребности. Осигуряване и предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие за децата и учениците според индивидуалните им потребности. Активиране на институциите в област Шумен в посока за увеличаване на възможностите за осигуряване и предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците. Приобщаване на родителите на всички нива в процесите за осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от община Шумен. Една от мерки за постигане на оперативна цел 1 е осигуряване на достъп до информация и комуникации. Осигуряването и предоставянето на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от институциите извън образователната система – дейности, реализирани от РБ „Стилиан Чилингиров“, РИМ, Астрономическа обсерватория-Шумен, ПП „Шуменско плато“, народни читалища, спортни клубове, НПО, е една от заложените мерки за осъществяване на оперативна цел 4.

Друг документ на местната власт е Програма за развитие на физическото възпитание, спорта и туризма в Община Шумен за периода 2005 – 2007 г.. Една от основните задачи, които са

разписани в нея е „Осъществяване на необходимата координация и оперативно взаимодействие на Община Шумен с Областна администрация, спортни клубове, ММС, МОН, БТС, БОК и НПО“. Друга е свързана с подпомагане на спортни, туристически организации и клубове, предоставящи равен шанс за занимания с физкултура и спорт на лица с увреждания. В програмата се цели координация с държавната власт, спортните клубове, младежки и други сдружения, при провеждането на спортни прояви и традиционни и добре организирани дейности. Заложено е подобряване информираността на гражданите за обществените места за редовни физически упражнения и формиране на положителни нагласи за физическа активност. Планувано е създаване на организация от страна на спортните клубове, които управляват или ползват общински спортни обекти, за оказване на методическа помощ при ползването от граждани и осигуряване свободен достъп за учениците през ваканциите. В програмата е включено и разработване на медийна политика за широко пропагандиране на спорта. Община Шумен се ангажира да осигури функционално годна материална база (квартални спортни площадки, общинска спортна база и зони за отдих и удоволствие).

Политиката за развитие на общинската собственост, управлението ѝ, придобиването на общинска собственост, разпореждането с част от нея, както и стопанската дейност на общината се регламентира в Стратегия за управление на общинската собственост. Целите и принципите на управлението на общинската собственост на община Шумен са изведени от приоритетите, представени в Общия устройствен план на община Шумен, Управленската програма на кмета на община Шумен за периода 2019 – 2023 г. и стратегиите и програмите на община Шумен в различни направления – образование, социални дейности, здравеопазване, опазване на зелената система, подобряване на състоянието на инфраструктурата, управление на отпадъците, спорт и младежки дейности и др. Заложено е, че при придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество органите са длъжни да осигуряват откритост, достоверност и пълнота на информацията в рамките на закона, както и идентифициране на свободните терени, подходящи за бизнес инициативи или задоволяване на обществени потребности.

Гражданите и всички заинтересовани страни могат да се информират за актуални събития, кампании, услуги, процедури, приети документи, решения, заповеди, протоколи и др., на страницата на Община Шумен в раздел „Новини“, както и в раздел „Уведомления и съобщения“. Информацията относно дейността на Общинския съвет е изведена в отделна секция, която се обновява своевременно.

В секция „Е – Община“ има подробно описание по категории на всички видове електронни услуги, които Община Шумен предоставя на гражданите, както и образци на документи.

Местната власт редовно публикува важна и интересна информация и на своята фейсбук страница. По този начин се компенсира факта, че информационното табло в информационния център не е от най-предпочитания начин гражданите да се информират за случващото се в Община Шумен. Интернет пространството е предпочитано и заради по-бързия и лесен достъп до информация. По тази причина все повече общински администрации разчитат на този комуникационен канал, за да достигнат до повече лица.

Община Шумен спазва изискванията за публичност и прозрачност по отношение на разработване на стратегическите и програмните документи, както и при провеждане на публични политики и комуникации. Принципите на доброто управление и тяхното прилагане

за включените в съответните документи от местно значение. В същото време, реалната ситуация не отговаря на заложените цели и се наблюдава слаба комуникация между общинските власти и заинтересованите страни, както и незадоволителна обществена активност и използване на потенциала на гражданското общество. Това разминаване се отчита и в резултатите от анкетите, проведени сред целевите групи по настоящия проект. Изведена е необходимост от повишаване на гражданското участие в процесите на вземане на решения, формулиране и изпълнение на политики в общината.

III. Анкетно проучване

1. Въведение

Във връзка с изпълнението на Дейност 1 бе проведено анкетно проучване с представители на заинтересовани страни, които се предполага, че трябва имат участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на местни политики и законодателство. Във връзка с изпълнението на дейността бе изработена методика за провеждане на проучването. За всяка целева група бе съставена съответна анкетна карта. Анкетите включват въпроси от затворен тип с предложени отговори към тях, с оценъчна скала, както и въпроси от отворен тип, с възможност за даване на мнения или примери. Част от въпросите са сходни за различните целеви групи, за да мога да се съпоставят отговорите им. С цел събирането на много и разнообразна информация, проучването бе извършено по метода на прякото анкетиране „Лице в лице“.

По-долу се разглеждат степенята на гражданското участие във формулирането на младежки политики за местно развитие през погледа на гражданите (15-29 г.), НПО и институциите работещи в тази сфера. Анкетното проучване не цели събиране на статистически данни. Предназначението му е да се извлече информация относно актуалното състояние и проблематика на гражданското участие в община Шумен. Анализът на обработените анкети цели да даде информация за възможностите за повишаване участието на гражданите във формулирането и изпълнението на местни младежки политики. Представените резултати следва да послужат за ориентация в управленските действия на местната власт, както и да се формулират ефективни модели и препоръки за гражданското участие на младите хора.

2. Анализ на резултатите

2.1. Граждани

По отношение проучването на мнението на гражданите експертите се допитаха до 100 лица. Сред тях има хора на различна възраст, разнородни професии, позиции и степен на образование. Като ниво на завършено образование съотношението сред респондентите е както следва: 53% са с висше образование, 39% са със средно образование (част от тях, към момента на проучването са ангажирани с получаване на своята по-горна образователна степен), 6% са с основно образование и 1 % с начално.

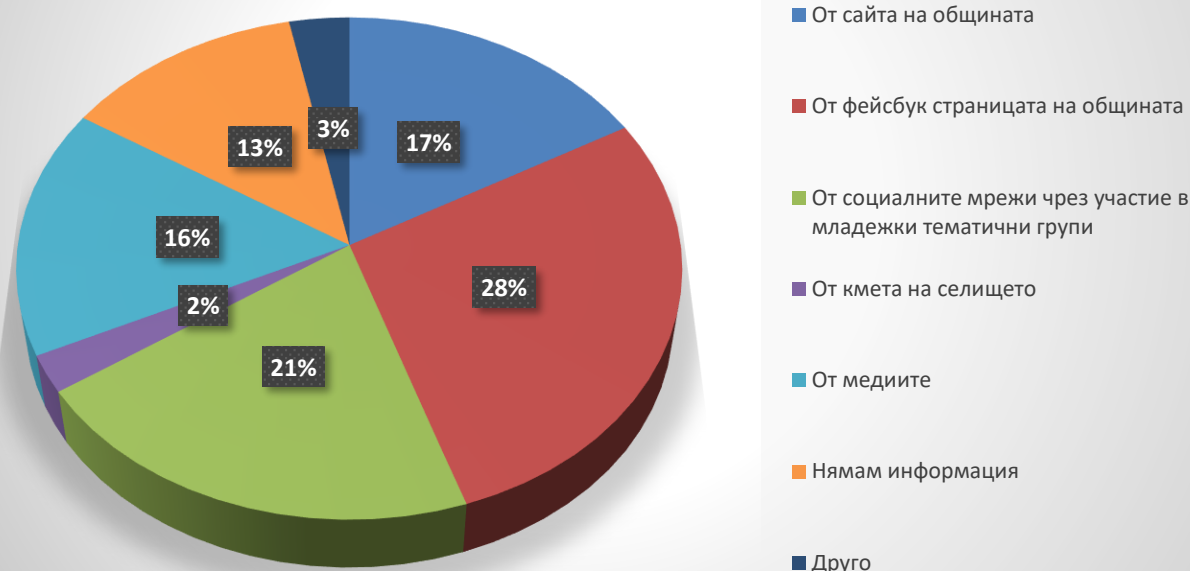
Както бе посочено по-горе в текста част от въпросите са от затворен тип, а други от отворен. Следва да се отбележи, че 30% от анкетираните не са отговори на единственият въпрос от отворен тип, който касае представяне на техни предложения, с цел включването им като

мярка в новата Стратегия за развитие на младите хора. Респондентите не са посочили съответен отговор на 15 въпроса от затворен тип, тъй като са преценили, че нямат достатъчно информация, за да изкажат своето мнение.

Първият въпрос от анкетата за гражданите е свързан с източниците на информация за младежки планирани дейности и инициативи организирани от община Шумен. Анкетиранията лица могат да изберат повече от един отговор, но най - често посочват фейсбук страницата на общината.

От къде получавате информация за младежки планирани дейности и инициативи организирани от община Шумен?

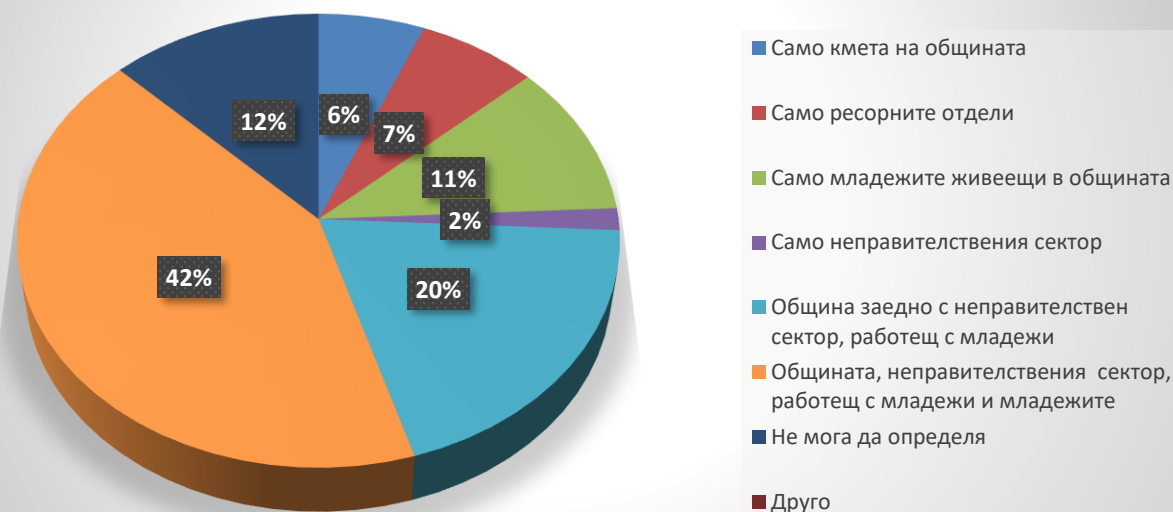

По отношение на осведомеността за провежданите от Община Шумен младежки политики граждани дават негативни оценка, като за трите степени „много слаба“, „слаба“ и „средна“ посочват почти сродни резултати, респективно 25 %, 26% и 30%. 15 % от анкетиранията лица са маркирали, че са добре осведомени, а 4 % отбелязват, че са много добре информирани за младежките политики. В същото време, близо половината анкетирани са дали средна оценка за удовлетвореността си от планирането и изпълнението на общинските младежки политики. На въпроса „Как бихте оценили активността си в изразяване на гражданската Ви позиция по значими обществени теми?“, респондентите отново дават близки отговори в първите 3 степени на оценяване по възходящ ред. 7 лица дават много добра оценка. До известна степен гражданите сами отчитат, че не са много активни относно изразяване на гражданската си позиция по значими обществени теми, както и такива, които касаят младежите. Близо половината от анкетиранията определят като среден своя интерес за пряко участие във формулирането на младежки политики в общината.

Следващият въпрос дава възможност на гражданите да посочат повече от един отговор. Значителен брой гласове получават общината, неправителствения сектор, работещ с младежи като най-значими за фактори за определяне посоката на младежката политика в Община Шумен.

Кой според Вас трябва да задава посоката на младежката политиката на Общината?

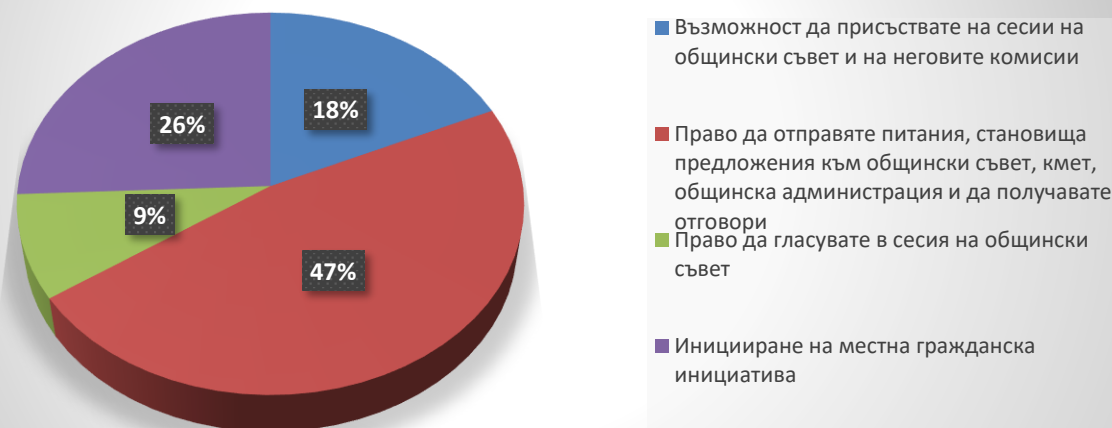

Съвсем малък брой лица посочват, че са участвали в обсъждане, допитвания за формулирането, контрола и изпълнението на младежки политики в Община Шумен. Над 90 % заявяват, че не са били част от подобни процедури. Ситуацията е сходна и по отношение на информираността за дейността на Общинския консултативен съвет и участието в граждански инициативи, като над 80% са дали отрицателен отговор. Близко 1/3 от лицата не са отправяли предложение, което да бъде разглеждано от Общината, но знаят как да се информират, когато имат такава потребност.

По отношение на правата по Конституция, които се полагат на гражданите, превес взема възможността да се отправят питання, становища, предложения към общински съвет, кмет, общинска администрация и да се получават отговори.

Кои от изброените по-долу, според Вас са Ваши права по Конституция?

31 % от гражданите посочват, че не получават нужната информация за предстоящо провеждане на обществено обсъждане по даден въпрос, касаещ младежките дейности. От фейсбук се информират почти 28 % от лицата, следват сайта на общината и от колеги и приятели.

Като причина за неучастие в обществени обсъждания по теми, свързани с младежта и не даване предложения към общинското ръководство, почти половината от хората посочват липсата на информация за организиране на такова обществено обсъждане или инициатива. 20% заявяват, че не са знаели, че имат такова право.

Гражданите споделят своята готовност да окажат съдействие на общинското ръководство по въпроси, свързани с младежта. Като най-предпочитана сфера е посочвано образованието – 25%, следвано от свободното време, творчеството и културата – 22%. Само 6% от анкетираните биха се включили във формулирането на младежки политики в малките населени места в община Шумен.

Анкетата предоставя възможност на лицата да изразят свободно своето предложение за мерки, които да бъдат включени в новата Стратегия за развитие на младите хора. Значителен брой лица споделят, че биха искали да има повече пространства за младежите, където да прекарват своето свободно време и да развиват своите умения. Засегната е темата за образованието в аспекта на по-добрата практическа подготовка, с цел по-добра професионална реализация, както и платени стажове, практика, програми за младежка заетост. Стимулирането и изграждането на активно гражданско общество, също е сред честите предложения на респондентите, като се разчита на здравно и гражданско образование, както и доброволчество. Друга мярка, която се предлага е осигуряване на безплатни занимания, които развиват младежите (развиване на личностни умения, спорт, култура и др.), както и по-активно участие в местното самоуправление.

На база получената информация може да се заключи, че липсва и базова информираност на обществото по отношение на формирането и изпълнението на младежки политики, което

следва да бъде преодоляно чрез съответни мерки за тяхното популяризиране, както и стимулиране на гражданите да участват активно в тези процеси.

2.2. Представители на НПО сектора

Следващата целева група, която бе включена в анкетното проучване се състои от 25 представители на НПО сектора. За целите на настоящия проект експертите се свързаха с организации, които работят с младежи. Като първи въпрос служителите на неправителствените дружества трябваше да посочат от къде получават информация за младежки планирани дейности и инициативи, организирани от община Шумен. Най-честият източник на информация са социалните мрежи, чрез участие в младежки тематични групи – 27%.

В тази връзка, може да се отбележи, че почти половината от анкетирани представители на НПО сектора смятат, че са сравнително добре осведомени за провежданите от Общината младежки политики. 40% от респондентите в тази целева група одобряват умерено планирането и изпълнението на общинските младежки политики за последните 3 години. По отношение на активността и участието на организация, която представляват най-високите проценти са по-равно и се разделят между „най-слабо“ участие и „много активно“ включване във формулирането на младежки политики на общинско ниво, съответно по 28% за двете степени. Отговорите на въпроса „Как бихте оценили нивото на комуникация между Вашата организация и общината по въпроси свързани с разработването, изпълнението и мониторинга на младежки политики?“ са много близки, но превес взема „добрата“ оценка – 32%. По отношение на нивото на комуникация между други НПО организации и общината по въпроси, свързани с разработването, изпълнението и мониторинга на младежки политики, взните се наклоняват към златната среда с 44%. Респондентите дават разнообразни отговори, касаещи капацитета на тяхната организация за бъдещо пълноценно участие в разработването на младежки общински политики, но най-много хора са маркирали, че имат много голям

капацитет да се включат – 44%. Същото се отнася и за оценката, която си поставят относно изпълнението на младежки общински политики. Спрямо мониторинга на младежки политики повечето представители на НПО сектора залагат на „добра“ оценка на своите възможности, като 56% от тях са посочили този отговор. По отношение степента на запознатост със стратегическите документи на община Шумен за развитие на младите хора (Стратегия, планове, Правилник за финансиране на младежки проекти, Статут за устройството и дейността на Общински консултативен съвет по въпросите за младежта и др.), лицата са определили с по 32% „средно“ ниво и „много добре“ запознати. Анкетираните определят като умерен ефектът на влиянието върху младите хора от досега провежданите младежки политики и финансираните по Стратегията проекти.

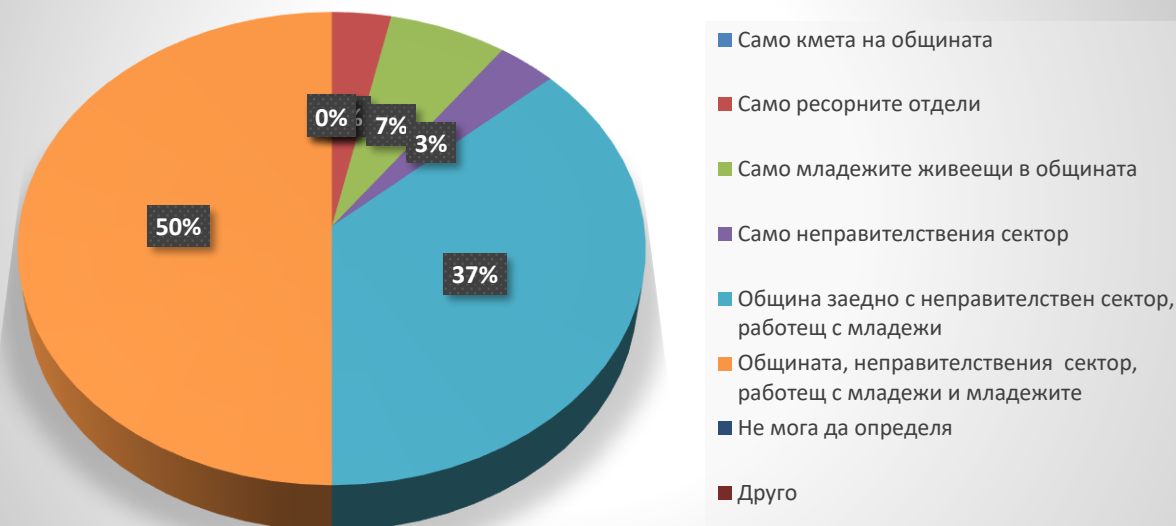
Следва да се отбележи, че част от анкетираните представители на НПО сектора са от организации, спечелили финансиране. Една от тях е Фондация „Гален Темелков“. Тя има 3 спечелени проекта за 2 години. СНЦ Скаутски клуб „Мадарски конник“ е получило финансиране през 2020г. и 2022г. Фондация „Подобри“, също има 2 одобрени проекта. За период от 3 години, Сдружение „Алтернативи, доброволчество, развитие „Алдора““ получава субсидии за реализацията на 3 свои проекта. Същото важи и за Сдружение „Роми медникари“. На лице е тенденция за трайно подпомагане дейността на неправителствените организации. Потвърждение за тази общинска политика е и повишаване на броя на спечелили финансиране сдружения, като през 2020 година те са били 13, а през бройката достига 25. Редно е в бъдеще да се запази положителния ръст на одобрени проекти, за да може да се подкрепят повече организации. Това би могло да се случи с популяризиране на възможността за кандидатстване и стимулиране на неправителствените структури да разработят свои проектни предложения.

Следващият въпрос от анкетата цели да се събере информация кой трябва да задава посоката на младежката политиката на Общината. Най-много отговори сочат, че това трябва да бъдат общината, неправителствения сектор, работещ с младежи и младежите – 50%. Следва общината заедно с неправителствения сектор, работещ с младежи – 37%. Това до голяма степен съвпада с мнението и на граждани, които, също дават най-много гласове на тези институции.

Кой според Вас трябва да задава посоката на младежката политиката на Общината?

По време на анкетното проучване е потърсено мнението на представителите на НПО сектора до колко са участвали в обсъждане, събрания, допитване до формулирането на някоя общинска младежка политика. 76% дават отрицателен отговор. Още по-висок процент от респондентите – 88%, посочват, че не са упражнявали контрол при изпълнението на някоя общинска младежка политика. Малко повече от половината анкетирани заявяват, че не са достатъчно запознати със съществуването и функциите на изградения в община Шумен Обществен консултативен съвет по въпросите на младежта. 96% от тях посочват своята готовност да се включат в Обществения консултативен съвет по въпросите на младежта.

48% от представителите на НПО сектора считат, че общината не е достатъчно активна при взаимодействието си с неправителствените организации по отношение на разработването на стратегически планове и документи, свързани с определяне на младежките политики на местно ниво. Малко над половината – 60% са на същото мнение по отношение на популяризирането и комуникирането със заинтересованите страни на стратегически планове и документи, свързани с определяне на младежките политики на местно ниво. 68% преценяват отново като недостатъчно стимулирането на неправителствения сектор да участва в изпълнението на младежки политики на местно ниво.

От друга страна, 60 % от респондентите определят като незадоволителна активността на НПО сектора при разработването на стратегически планове и документи, свързани с определяне на младежките политики на местно ниво. Негативната оценка взема превес и по отношение на популяризирането и комуникирането със заинтересованите страни на стратегически планове и документи, свързани с определяне на младежките политики на местно ниво, както и при стимулирането на неправителствения сектор да участва в изпълнението на младежки политики на местно ниво, съответно 64% и 56%.

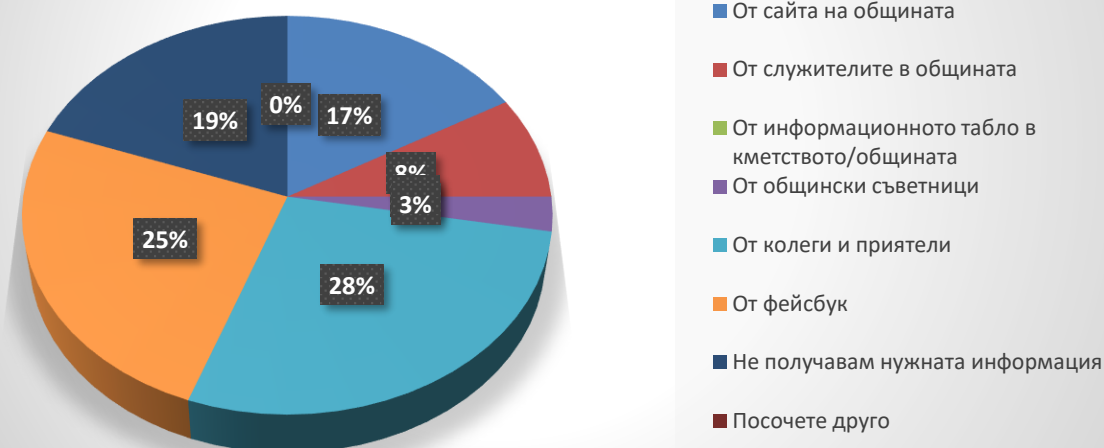
Във връзка с възможността да се посочат неща, които трябва да се подобрят във взаимодействието между НПО сектора и Общината, за да може да се постигне по-ефективна

политика и развитие на младите хора, масово се засяга нуждата от промяна към по-добро на комуникацията между съответните учреждения.

Комуникацията би могла да се подобри и чрез по-добра информираност на заинтересованите страни. От отговорите на въпроса „Как се информирате за предстоящо провеждане на обществено обсъждане по даден въпрос, касаещ младежките дейности“, става ясно, че 19% от лицата не получават нужната информация, докато 28% посочват, че получават нужната информация от колеги и приятели, близо толкова 25%, казват, че се информират от фейсбук.

Как се информирате за предстоящо провеждане на обществено обсъждане по даден въпрос, касаещ младежките дейности?

Като причина да не вземат участие в обществени обсъждания по теми, свързани с младежта, както и да не дават предложения към общинското ръководство, респондентите най-често посочват, че нямат информация за организиране на такова обществено обсъждане или инициатива – 50%, докато около 3% маркират, че винаги участват в такива обсъждания.

По отношение въпроси, свързани с младежта, в които биха били полезни и искат общинското ръководство да се допитва до техните организации, анкетираните посочват най-често сферата свободното време, творчество и култура – 32%, следват спорт и физическо здраве и образование с 18%.

Предложенията, свързани с мерки, които да бъдат включени в новата Стратегия за развитие на младите хора засягат предимно развиването и подпомагането на неправителствените организации, които работят с младежи от гледна точка на обезпечаване на място за развиване на дейност, финансиране на проекти и разпространение на информация за дейности и инициативи. Друго предложение се състои в подобряване на комуникацията между сдруженията, които работят с младежи и общинските структури. Анкетираните имат желание заинтересованите страни да работят съвместно не само по изпълнението на планирани дейности и проекти, но и съвместно да изготвят младежките политики в общината. Следващата мярка включва създаването на регистър на организации, които работят с

младежи. Респондентите предлагат и подсигуряване на обвързване на младите хора с трудови правоотношение след като завършат образование, за да могат да се реализират професионално и да останат да живеят в общината.

По отношение на броя въпроси, без обратна връзка може да се отбележи, че 4 отворени и 2 затворени са оставени без отговори, като причина за това е недостатъчната информираност по съответното питане или липсата на мнение.

При тази целева група отново се наблюдават недостатъчни информираност и активност. По тази причина следва да се заложат мерки, които да подобрят комуникацията и да подпомогнат организирането на съвместна дейност по отношение на формулирането, изпълнението и контролирането на младежки политики, на територията на Община Шумен.

2.3. Представители на местната власт

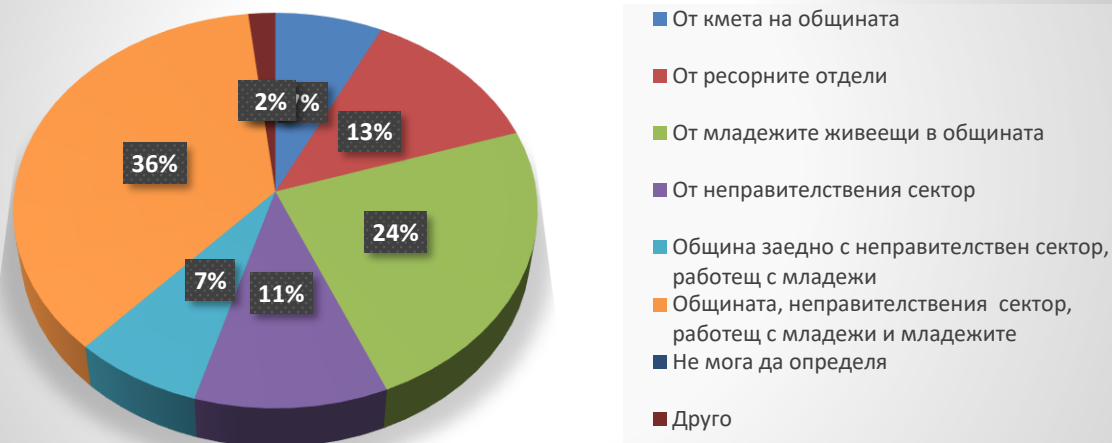
Следващата целева група, която бе включена в анкетното проучване се състои от 25 представители на местната власт. Следва да се отбележи, че в тази група има най-голям брой въпроси, които не са получили отговори от анкетираните лица – 10 затворени и 26 отворени въпроса. Представителите на НПО сектора трябва да проявят инициатива, за да се запознаят със съответните административни актове, структури на община и планове за изпълнение, докато служителите в местната власт е редно да са запознати с тях, да ги изпълняват и да изразят своето мнение по съответните политики.

Въпреки това на въпроса „Доколко считате, че сте осведомени за провежданите от Общината младежки политики?“, най – много лица са посочили, че са „много добре“ запознати. Анкетираните от тази целева група дават „добра“ оценка на планирането и изпълнението на общинските младежки политики за последните 3 години – 48%. 36% определят като „добро“ нивото на активност на НПО организациите и гражданите във формулирането на младежки политики на общинско ниво. Респондентите оценяват най-често с „умерено“ ниво степента на комуникация между Община Шумен и НПО организациите по въпроси, свързани с разработването, изпълнението и мониторинга на младежки политики. Комуникация между Община Шумен и гражданите по въпроси, свързани с разработването, изпълнението и мониторинга на младежки политики се определя най-често като „добра“ – 44%. „Добри“ оценки получават и капацитета на регистрираните в община Шумен НПО организации за бъдещо пълноценно участие в разработването на младежки общински политики, както и ефекта на влиянието върху младите хора от досега провежданите младежки политики и финансираните по Стратегията проекти.

Както и при другите две целеви групи и в тази най-много хора са посочили, че общината, неправителствения сектор, работещ с младежи и младежите трябва да определят съвместно посоката на младежката политиката на Общината – 36%.

Кой според Вас трябва да задава посоката на младежката политиката на Общината?

Почти половината от анкетираните представители на местната власт отговарят, че не са запознати с провеждани към момента на проучването обществени обсъждания и консултации по тема „Младеж“ извън задължителните по Закон. По отношение на оказването на съдействие при организиране и провеждане на обществени обсъждания еднакъв брой лица посочват, че получават подкрепа от доброволци или не получават от никого. Следват външни експерти и представители на НПО сектора. Най-много анкетирани са споделили, че не им е известно някои, които да оказва подобно съдействие.

Като най-често срещани трудности при провеждането на обществени обсъждания, свързани с младежки политики, представителите на местната власт посочват трудната комуникация със заинтересованите страни. Отново общуването и по – широката информираност се посочват като средства за засилване ролята и функцията на Обществен консултативен съвет по въпросите на младежта.

По отношение на практикувани форми на пряка демокрация в община Шумен, свързана с решаване на въпроси за младежта с голямо обществено значение, 64% посочват, че това са граждански инициативи, следвани от обществени обсъждания.

Като недостатъчно активна се определя Общината при взаимодействието си с неправителствения сектор при разработването на стратегически планове и документи, касаещи определяне на младежките политики на местно ниво. Същото се отнася и за популяризирането и комуникирането със заинтересованите страни на стратегически планове и документи, свързани с определяне на младежките политики на местно ниво, както и при стимулирането на неправителствения сектор да участва в изпълнението на младежки политики на местно ниво.

В същото време, НПО секторът е оценен като недостатъчно активен при взаимодействието си с Общината при разработването на стратегически планове и документи, свързани с определяне на младежките политики на местно ниво, популяризирането и комуникирането със заинтересованите страни на стратегически планове и документи, свързани с определяне на

младежките политики на местно ниво, както и при стимулирането на неправителствения сектор да участва в изпълнението на младежки политики на местно ниво.

Като отражение на гореизложената информация отново комуникацията излиза на преден план като средство да се подобри взаимодействието между НПО сектора и Общината, за да може да се постигне по-ефективна политика и развитие на младите хора. В тази връзка, трябва да се търсят и средства за мотивиране на НПО сектора да бъде по-активен про взаимодействието си с Общината по отношение на младежките политики. Има отправени предложения да се съставят списъци на всички неправителствени организации, които работят с младежи, за да се улесни работата с тях.

Анкетираните представители на местната власт предлагат като мерки, които да бъдат включени в новата Стратегия за развитие на младите хора, както следва: подобряване на комуникацията между всички заинтересовани страни, по-голяма публичност и информираност на обществото относно заложените младежки политики и тяхното изпълнение, повече съвместни дейности между общината, НПО сектора и младежите, създаване на възможности за подпомагане на неправителствени младежки организации, изготвяне на регистър с НПО, които работят с младежи.

IV. Препоръки

От извършеното анкетно проучване могат да се формулират 8 препоръки, групирани в 3 категории, за подобряване на гражданското участие при изпълнението на секторните младежки политики.

1. Препоръки, свързани с подобряване на комуникацията между местната власт и заинтересованите страни

1.1. Информирание на обществеността

Първата от препоръките, които могат да се изведат като потребност от направения анализ на анкетното проучване касае увеличаване на публичността на разработването, изпълнението и контролирането на младежките политики в община Шумен. С това се цели да се премине към по-активна форма на общуване. Всички общински служители на техните нива в общината трябва да са запознати с това коя информация и по какъв начин, в каква форма и в какъв срок заинтересованите страни следва да получат достъп до нея. В тази връзка община Шумен трябва да включи като част от нормативните си разпоредби правилата за информиране. Възможно е тази политика да е определена в комуникационна стратегия в общинската администрация. Стратегията може да включва:

- редовни пресконференции;
- прессъобщения;
- публични информационни кампании;
- редовно публикуване на печатни материали (доклади, проектобюджети, отчети, стратегии и програми, наръчници, ръководства, брошури и други);

- местните и регионални радиопредавания и телевизии;
- общински информационен бюлетин;
- интернет страници;
- информационни табла на достъпно място;
- достъп до решенията на общинските съвети;
- достъп на граждани, представители на НПО сектора, младежи до заседанията на общинските съвети;
- информационни центрове;

В рамките на своята политика за информиране, следва да се определят служителите на различните нива в администрацията, които да изпълняват информационни задачи. В длъжностните характеристики на съответните лица следва ясно и точно да са посочени техните информационни функции и съответните задачи и отговорности.

1.2. Създаване на бюлетин

Друг механизъм, който да повиши информираността на населението относно дейността на администрацията, свързана с младежките политики е разработването на месечен информационен бюлетин. Той съдържа информация за:

- инициативите на общинската администрация и основни новини;
- важни и интересни събития и инициативи в населените места от община Шумен;
- актуални покани за проектни предложения и конкурси;

Бюлетинът може да се публикува в раздел „Новини“ на интернет страницата на Община Шумен в края на всеки месец. Печатни копия на бюлетина да се предоставят за заинтересованите страни в центъра за административно обслужване на администрацията. Експертът „Връзки с обществеността“ в Общинска администрация – Шумен предоставя бюлетина по електронен път на голям кръг заинтересовани - НПО, държавни структури, селища от общината, читалища, учебни заведения, медии и др. Общинският младежки съвет и Градският ученически парламент да имат отредено място за включване на информация по тяхно усмотрение, която да представлява интерес на заинтересованите страни.

2. Засилване на взаимодействието с представители на НПО сектора

От анкетното проучване е изведена необходимост от подпомагане дейността на младежките организации. Оказването на подкрепа на неправителствените организации може да бъде заложено в следващата стратегия в няколко направления:

2.1. По-широко медийно представяне на възможностите за финансиране на младежки проекти в изпълнение на Стратегията за развитие на младите хора в община Шумен;

2.2. Създаване на регистър на всички общински имоти – публична и частна собственост по смисъла на Наредбата за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество и предоставянето на възможност заинтересовани неправителствени организации на наемат помещенията на преференциални цени.

Според чл.15. (1) С решение на общински съвет, имоти и части от имоти публична общинска собственост, могат да се отдават под наем съобразно предназначението им и при условие, че не се препятства осъществяването на дейностите, за които са предоставени, за срок до десет години, по реда на Наредбата за публични търгове и публично оповестени конкурси за предоставяне под наем и разпореждане с имоти и вещи - общинска собственост. Член 16. (1) гласи, че „Свободни нежилищни имоти - частна общинска собственост, които не са необходими за нуждите на органите на общината или на юридически лица на издръжка на общинския бюджет, могат да се отдават под наем за срок до десет години.“, в допълнение алинея (5) пояснява, че „С решение на общински съвет имоти по ал. (1) могат да се отдават под наем без търг или конкурс за здравни, образователни и социални дейности за задоволяване на съответните нужди на населението, както и на юридически лица с нестопанска цел, осъществяващи дейност в обществена полза.“ Отдаването под наем на спортни имоти е уредено в чл.31. (1) Спортните обекти и съоръжения - публична общинска собственост, могат да се отдават под наем при условията на чл. 14, ал. 7 от Закона за общинската собственост, след решение на Общинския съвет само на юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, чиято основна дейност съответства на предназначението на имота. На лицензирани спортни организации и/или на спортни клубове - техни членове, срокът за предоставяне на имотите може да е 10 години. и (2) Спортни обекти и съоръжения - частна общинска собственост, могат да се отдават под наем при условията на чл. 14 от Закона за общинската собственост само на спортните организации по чл. 10, ал. 2 и на спортните клубове по чл. 11 и чл. 12, ал. 1 от ЗФВС.

Възможност на граждани и представители на НПО сектора да предлагат междублокови пространства, които да се реструктурират в места със свободен достъп за прекарване на свободното време.

Съответните промени следва да бъдат отразени и в Стратегията за управление на общинската собственост на община Шумен.;

3. Изграждане на активно гражданско общество

3.1.Доброволчество

Общинските структури отчитат, че доброволческата дейност сред младежите в община Шумен е недостатъчно добре развита. Това се потвърждава и от мнението на анкетираните граждани и представители на НПО сектора. В тази връзка като мярка, която да бъде включена в следващата Стратегия за младежта е регламентирането, популяризирането и развиването на доброволството сред младите хора.

3.2. Гражданска активност

В Общинския план за младежта се говори за гражданска активност, но не са заложили конкретни дейности, които да я подкрепят. В тази връзка, както и въз основа на направеното анкетно проучване, следва да бъдат включени примерни стъпки за осъществяване на гражданско образование, което да насърчи на активността на младежите от региона в развитие на дейности и инициативи, насочени към включване на младите хора в гражданското общество на местно и национално ниво.

4. Младежка заетост

Като приоритет в работата на общинска администрация е заложила борбата с младежката безработица и достъпа до информация и услуги за това. В същото време се отчита негативно състояние на пазара на труда по отношение на младите хора. Липсата на постоянна координация между бизнеса и професионалните училища за подготовка на кадри за икономиката на общината е изведена като слабост в SWOT анализа на Плана за интегрирано развитие на Община Шумен. По тази причина в следващата Стратегия за младежта може да се заложи да се следват принципите на Гаранцията за младежта и нейното продължение за периода 2021-2027 г. - „Мост към работни места“. Част от тях включват - всеки регистриран за гаранцията за младежта да получи в рамките на четири месеца предложение за работа, образование, чиракуване или обучение; цели се избягване на всякакви форми на дискриминация, с по-широка насоченост към по-уязвимите групи, например млади хора от расови и етнически малцинства, млади хора с увреждания или млади хора, които живеят в селски, отдалечени или необлагодетелствани градски райони; вземат се под внимание нуждите на предприятията, като се осигуряват необходимите умения чрез кратки подготвителни обучения, съвети, напътствия и наставничество.

5. Засилване на участието на заинтересованите страни

5.1. Изнесени приемни

Следващо предложение се състои в създаване на практика за изнесени приемни на кмета в кметствата на общината, в които да участват представители на Общинския младежки съвет, Градския ученически парламент и заинтересовани служители на младежки организации. Изнесените приемни да се провеждат 2 или 3 пъти в годината, с цел да се събира актуална информация за нуждите на младежите и до колко са удовлетворени от провежданите младежки политики до момента.

5.2. Кръгли маси

От проведеното проучване сред целевите групи става ясно, че според тях е на лице липса на достатъчно съвместни дейности между общината, всички ангажирани институции, НПО сектора и младежите. По тази причина като предложение може да бъде изведено регулярно допитване до младежите и всички заинтересовани страни по отношение формулирането, изпълнението, разпространението и контролирането на младежките политики в община Шумен. Както и провеждане на кръгли маси за обмяна опит и идеи, свързани с развиване на младежта в Общината.

В случай, че бъдат включени гореизложените предложения в следващата Стратегия за младежта се очаква да се повиши ангажираността и участието, както и да се дадат равни възможности на младите хора в местното самоуправление. Ще се стимулира диалога между младите и институциите.

Изведените предложения ще бъдат представени и широко дискутирани сред заинтересованите страни на организирана кръгла маса по дейност 4 от настоящия проект. Друг способ за разпространение е чрез деловодството на институцията през електронната им система. Оценката ще бъде предоставена на представители на всяка от определените за дейността целеви групи и на разположение в офиса на Общински младежки дом в гр. Шумен за всички желаещи да се запознаят с него.

Резюме на оценката ще бъде предоставено и на останалите Общини от област Шумен, както и на заинтересовани граждански организации, за да се осигури мултиплициране на резултатите. Резюмето ще се оформи в "уведомително писмо", до съответните общини с указания къде и как биха могли да получат разработения продукт и да се запознаят с отправените препоръки.

V. Заключение

Съвременното общество изисква по – активно зачитане на неговото мнение по отношение на разработването, прилагането и контролирането на местната политика. По тази причина в практиката на Органите на ЕС и държавите с традиции в доброто и отговорно управление се прилагат множество добри практики, работещи модели и иновативни решения подкрепящи гражданското участие на различни нива и етапи и осигуряващи неговата резултатност и ефективност.

На лице са опити за тяхното прилагане и в няколко общински администрации в България. В тази връзка, органите на местното самоуправление приемат съответните документи, които да гарантират прозрачно, почтено, търсещо взаимодействие със заинтересованите страни и ангажиращо гражданското общество управление. Те допринасят за прозрачността, отчетността и отзивчивостта на институциите, за по-голямо ангажиране на гражданите, за включването им в демократичния процес и за повишаване на неговата достъпност. Заложени са механизми за постигане на двупосочно взаимодействие и комуникация, както от органите на местната власт, така и от заинтересованите страни - съвместно да извеждат проблеми и активно да търсят техните решения. Обществеността следва да бъде окуражена в своето участие, с цел да бъдат чути и задоволени нейните интереси. Добрата информираност на гражданите и неправителствените организация за възможностите за участие в определянето на местни политики, ще стимулира и тяхното включване.

В случай, че подобни практики бъдат заложени в начина на функциониране на институциите ще се ангажират успешно всички заинтересовани страни, което ще доведе до демократично управление. Във връзка с тяхното успешно прилагане трябва да се осъществи двупосочна ангажираност – местните власти да направят възможно участието през тях, а гражданското общество да ги използва ефективно.

VI. Списък с приложения

1. Анкета с граждани
2. Анкета с представители на НПО
3. Анкета с представители на местната власт

12.2022г.
гр. Шумен

Експерти изготвили доклада:

Полина Рибарска: .....
/подпис/

Антон Иванов: .....
/подпис/